LIVIU POP
Profesor emerit al Universităţii Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca
Membru corespondent al Academiei Române

TRATAT DE DREPT CIVIL

Teoria generală a contractului

Universul Juridic
Bucureşti
-2026-

Cuprins

CUVÂNT-ÎNAINTE 5

ABREVIERI 9

TITLUL I. CONSIDERAŢII GENERALE CU PRIVIRE LA CONTRACTE 11

Capitolul I. Contractul. Noţiune. Locul şi rolul contractului în ansamblul actelor şi faptelor juridice. Clasificarea contractelor după natura lor juridică. Funcţiile generale ale contractului. Izvoare legislative 13

§1. Contractul. Noţiune. Locul şi rolul contractului în ansamblul actelor şi faptelor juridice civile 13

1. Contractul. Scurt istoric. Noţiune 13

2. Actele juridice şi faptele juridice – izvoare ale obligaţiilor civile 18

§2. Unitatea de noţiune a contractului. Funcţiile contractului 20

3. Unitatea noţiunii de contract 20

4. Funcţiile contractului 22

§3. Sediul legal al reglementărilor care stabilesc regimul juridic al contractelor civile 25

5. Reglementările juridice interne 25

6. Reglementări europene în dreptul contractului civil 27

7. Reglementări internaţionale. 31

Capitolul II. Fundamentele teoretice ale contractului 33

§1. Premisele apariţiei şi construcţiei teoriilor cu privire la fundamentele intelectuale ale contractului 33

8. Consideraţii generale referitoare la epistemologia contractului 33

9. Concepţii şi doctrine pe baza cărora au fost construite teoriile juridice privind fundamentele contractului. Enunţarea acestor teorii 34

§2. Teoria autonomiei de voinţă. Critica acestei teorii. Consecinţe. Construcţia şi a altor teorii întemeiate pe doctrina pozitivismului juridic, propuse pentru înlocuirea teoriei autonomiei de voinţă 41

10. Autonomia de voinţă – expresie a individualismului filosofic al secolului al XVIII-lea 41

11. Critica teoriei autonomiei de voinţă 44

12. Teorii propuse în doctrina juridică pentru înlocuirea autonomiei de voinţă ca fundament al construcţiei juridice a contractului 50

§3. Teoria solidarismului contractual 52

13. Premisele apariţiei acestei teorii 52

14. Construcţia, conţinutul şi consecinţele teoriei solidarismului contractual 55

15. În loc de concluzii 76

Capitolul III. Consideraţii generale cu privire la analiza economică a contractului 79
16. Analiza economică a contractului. Noţiune. Apariţie şi evoluţie 79
17. Scopul, principiile şi fundamentele analizei economice a dreptului şi, în speţă, a contractului 80
18. Analiza economică a contractului cu privire specială la răspunderea civilă contractuală. Scurte consideraţii cu privire la teoria *efficient breach of contract* 83
19. Despre posibilitatea aplicării teoriei *efficient breach of contract* în dreptul nostru civil. Temeiul legal. Scurte consideraţii 90

Capitolul IV. Clasificarea contractelor 93
Secţiunea I. Calificarea şi clasificarea contractelor. Criterii de clasificare 93
20. Calificarea şi clasificarea contractelor 93
21. Diferite criterii de clasificare a contractelor 94
Secţiunea a II-a. Clasificările contractelor expres prevăzute în dispoziţiile Codului civil 95
§1. Contracte sinalagmatice şi contracte unilaterale 95
22. Criteriul de diferenţiere 95
23. Contractele sinalagmatice 96
24. Contractele unilaterale 97
25. Interesul şi importanţa practică a clasificării 98
§2. Contracte cu titlu oneros şi contracte cu titlu gratuit 103
26. Criteriul de clasificare. Definiţii şi caracterizare 103
27. Interesul practic al clasificării 106
§3. Contracte comutative şi contracte aleatorii 109
28. Definiţiile contractului comutativ şi contractului aleatoriu în textele Codului civil 109
29. Importanţa clasificării 112
§4. Contracte consensuale, contracte solemne şi contracte reale 112
30. Criteriul de clasificare 112
31. Contractele consensuale 113
32. Contractele solemne sau formale 113
33. Contractele reale 115
34. Importanţa clasificării 117
Secţiunea a III-a. Clasificările subînţelese ale contractelor în textele Codului civil 118
§1. Contracte numite şi contracte nenumite 118
35. Criteriul de clasificare. Definiţii 118
36. Interesul practic al clasificării 119
§2. Contracte negociate, contracte de adeziune şi contracte forţate 120
37. Criteriul de clasificare 120
38. Contractele negociate 120

39. Contractele de adeziune 122
40. Importanţa clasificării 128
§3. Contracte cu executare instantanee sau dintr-o dată şi contracte cu executare succesivă 129
41. Criteriul de clasificare. Definiţii 129
42. Importanţa clasificării 131
43. Subclasificarea contractelor cu executare succesivă în contracte pe durată determinată şi contracte pe durată nedeterminată. Importanţa practică 132
§4. Clasificarea contractelor după structura lor şi legăturile dintre ele: contracte simple, contracte complexe şi grupuri de contracte; contracte-cadru şi contracte de aplicaţie 134
44. Contractele simple 134
45. Contractele complexe 134
46. Grupurile de contracte 135
47. Contracte-cadru şi contracte de aplicaţie 138

TITLUL II. ANATOMIA ŞI FORMAREA CONTRACTULUI 141

Capitol introductiv. Elementele structurale sau condiţiile de formare valabilă a contractului. Enunţare. Plan de studiu 143
48. Contractul – acord de voinţe 143
49. Elementele structurale sau condiţiile esenţiale de formare valabilă a contractelor 143
50. Condiţiile de eficacitate a contractelor 145
51. Regulile generale şi regulile speciale care alcătuiesc regimul juridic de drept comun al contractelor. Reguli imperative şi reguli supletive 146
52. Plan de analiză 147

SUBTITLUL I. ACORDUL DE VOINŢĂ AL PĂRŢILOR 149

Capitolul I. Consimţământul părţilor. Capacitatea juridică a persoanelor – condiţie de valabilitate a consimţământului la încheierea unui contract. Incapacităţi 149
53. Consimţământul. Înţelesul termenului 149
54. Consimţământul privit ca manifestare de voinţă juridică a fiecărei părţi contractante 150
55. Aptitudinea persoanelor de a-şi da consimţământul la încheierea unui contract. Capacitatea de a contracta 155

Capitolul II. Consimţământul înţeles ca acord de voinţă al părţilor contractante 165
Secţiunea I. Analiza clasică a realizării acordului de voinţă 165
§1. Consideraţii generale 165

56. Punerea problemei 165
57. Structura sau elementele acordului de voinţă. Enunţare 166
§2. Oferta de a contracta 167
58. Definiţia şi condiţiile ofertei 167
59. Exteriorizarea ofertei 173
60. Destinatarul ofertei. Oferta făcută unei persoane sau unor persoane determinate şi oferta făcută publicului 174
61. Valoarea juridică a ofertei 176
62. Comunicarea, retragerea şi revocarea ofertei 179
63. Caducitatea ofertei 180
64. Fundamentul obligaţiei ofertantului de a menţine oferta înăuntrul termenului expres sau, după caz, rezonabil. Natura juridică a ofertei de a contracta. Răspunderea pentru revocarea intempestivă a ofertei 182
§3. Acceptarea 189
65. Noţiune 189
66. Condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească acceptarea 189
67. Manifestarea sau exteriorizarea acceptării 191
68. Acceptarea necorespunzătoare şi acceptarea tardivă a ofertei. Consecinţe. Retragerea acceptării 196
69. Documentele contractuale. Locul şi rolul lor în stabilirea întinderii sau a sferei de cuprindere a acceptării 198
§4. Momentul şi locul încheierii contractului 201
70. Interesul practic al determinării momentului şi locului încheierii contractului. Sediul legal 201
71. Momentul încheierii contractului 203
72. Locul încheierii contractului 209
Secţiunea a II-a. Reguli speciale aplicabile încheierii unor categorii de contracte în anumite situaţii 210
73. Contractele la distanţă şi cele încheiate în afara spaţiilor comerciale între profesionişti şi consumatori, prin care se furnizează bunuri ori se prestează servicii: momentul şi locul formării lor 210
74. Reguli speciale cu privire la formarea contractelor prin mijloace electronice. *Smart contract* 214
Secţiunea a III-a. Perioada precontractuală. Negocierile. Formarea progresivă a contractului. Contractele prealabile încheierii contractului final sau definitiv 220
§1. Perioada precontractuală. Negocierile precontractuale. Feluri 220
75. Perioada precontractuală. Noţiune şi importanţă 220
76. Negocierile din perioada precontractuală. Noţiune. Feluri 223
77. Deontologia negocierilor pentru formarea contractelor. Reglementare 225
§2. Regulile şi obligaţiile care alcătuiesc deontologia negocierilor libere pentru formarea contractului 226
78. Reglementările Codului civil în materie 226
79. Exigenţele sau limitele legale ale libertăţii de negociere. Enunţare 227

80. Obligaţia legală de respectare a exigenţelor bunei-credinţe în cadrul negocierilor precontractuale. Prezumţia de bună-credinţă 228
81. Obligaţia de confidenţialitate....233
82. Alte obligaţii sau reguli de ontologie a negocierilor precontractuale, care îşi au sursa şi temeiul juridic în obligaţia generală de respectare a exigenţelor bunei-credinţe, prevăzute cu valoare de standard în Codul civil 233
§3. Negocierile precontractuale organizate prin convenţia părţilor contractante 239
83. Instrumentele juridice care pot fi utilizate pentru pregătirea şi desfăşurarea negocierilor precontractuale organizate prin convenţia părţilor 239
84. Contractele preparatorii care dau naştere obligaţiei de negociere a contractelor finale 241
85. Acordul parţial sau punctajul....244
86. Contractul preparatoriu care are ca obiect o obligaţie de preferinţă. Pactul sau acordul de preferinţă....245
§4. Contractele preparatorii care dau naştere obligaţiei de a contracta 248
87. Contractul-cadru 248
88. Pactul de opţiune privind contractul 250
89. Promisiunea unilaterală de a contracta 253
90. Promisiunea sinalagmatică de a contracta 256
§5. Determinarea conţinutului contractului 259
91. Consideraţii introductive 259
92. Acordul suficient sau acordul asupra elementelor esenţiale ale contractului 259
93. Clauzele standard....260
94. Clauzele neuzuale 261
95. Clauzele abuzive....263
96. Clauzele nescrise 269

Capitolul III. Protecţia juridică a consimţământului....271
Secţiunea I. Mijloace juridice curative prin care se asigură protecţia consimţământului părţilor contractante. Viciile de consimţământ 271
§1. Calităţile şi viciile consimţământului. Generalităţi....271
97. Calităţile care asigură sanitatea şi integritatea consimţământului. Atingerile care pot afecta aceste calităţi 271
98. Reglementarea viciilor de consimţământ în noul Cod civil. Sediul materiei 272
§2. Eroarea – viciu de consimţământ....274
99. Definiţie. Reglementare....274
100. Scurte consideraţii cu privire la clasificarea erorii sub imperiul vechiului Cod civil....275
101. Eroarea – viciu de consimţământ în textele noului Cod civil 278
102. Proba erorii – viciu de consimţământ 288
103. Sancţiunea erorii – viciu de consimţământ....289

104. Adaptarea contractului 290
§3. Dolul 291
105. Noţiune şi reglementare 291
106. Definiţia şi structura dolului în textele noului Cod civil 292
107. Dimensiunea delictuală a dolului 293
108. Dimensiunea psihologică a dolului 298
109. Condiţiile dolului 299
110. Proba dolului 302
111. Sancţiunile dolului 302
§4. Violenţa – viciu de consimţământ 305
112. Reglementare. Definiţie. Structură 305
113. Elementul delictual, exterior, obiectiv, material 306
114. Elementul psihologic, intern, subiectiv: sentimentul de teamă 312
115. Proba şi sancţiunea violenţei 314
§5. Leziunea în contracte 314
116. Scurte consideraţii cu privire la echilibrul contractual 314
117. Leziunea în vechiul Cod civil 316
118. Definiţia şi reglementarea leziunii în noul Cod civil 318
119. Domeniul de aplicare al leziunii 319
120. Condiţiile leziunii – viciu de consimţământ 320
121. Proba şi sancţiunea leziunii 321
Secţiunea a II-a. Măsuri profilactice pentru sanitatea acordului de voinţă al contractanţilor. Obligaţiile de informare ale părţilor contractante 322
§1. Obligaţiile de informare precontractuală 322
122. Prolegomene 322
123. Obligaţia generală de informare 324
124. Obligaţiile speciale de informare precontractuală prevăzute în legislaţia dreptului consumului 329
125. Condiţiile generale pe care trebuie să le îndeplinească obligaţia de informare precontractuală 335
126. Formalismul informativ 337
127. Consecinţele de drept privat ale neîndeplinirii obligaţiei de informare în general 340
§2. Dreptul de reflecţie al contractanţilor 342
128. Punerea problemei. Procedeele utilizate 342
129. Termenul de reflecţie prealabilă 343
130. Dreptul de retragere a consimţământului înăuntrul unui termen 344

SUBTITLUL II. OBIECTUL ŞI CAUZA CONTRACTULUI 348
131. Enunţare şi caracterizare generală 348

Capitolul I. Obiectul contractului 348
132. Terminologia imprecisă din textele vechiului Cod civil 348

133. Obiectul contractului, obiectul obligaţiei născute din contract şi obiectul prestaţiei în textele noului Cod civil 349
134. Validitatea obiectului prestaţiilor contractuale 351
135. Sancţiunile care pot interveni în cazul nerespectării condiţiilor de validitate a obiectului contractului 353

Capitolul II. Cauza contractului 355
§1. Cauza contractului înainte de intrarea în vigoare a noului Cod civil 355
136. Reglementarea cauzei în textele vechiului Cod civil 355
137. Evoluţia noţiunii de cauză. Teoriile cu privire la cauză şi critica lor 356
138. Noţiunea şi conţinutul cauzei în dreptul nostru până la intrarea în vigoare a noului Cod civil 361
§2. Cauza contractului în sistemul noului Cod civil 363
139. Definiţie. Reglementare 363
140. Condiţiile de validitate a cauzei contractului 364
141. Sancţiunea lipsei sau nevalabilităţii cauzei 366
142. Proba cauzei 367

Capitolul III. Conformitatea contractului cu ordinea publică şi cu bunele moravuri 368
§1. Consideraţii generale cu privire la ordinea publică şi bunele moravuri 368
143. Reglementare şi precizări introductive 368
144. Funcţiile ordinii publice şi ale bunelor moravuri în domeniul dreptului civil, în special în cel al libertăţii contractuale. Trăsături comune 369
§2. Ordinea publică 371
145. Noţiune 371
146. Sursele ordinii publice interne. Ordinea publică expresă, textuală sau legislativă şi ordinea publică implicită, virtuală sau judiciară 373
147. Sursele ordinii publice europene 375
148. Componentele ordinii publice naţionale. Evoluţie. Enunţare 376
149. Ordinea publică clasică 376
150. Ordinea publică modernă sau novatoare 382
151. Sancţiunile încălcării ordinii publice la încheierea contractelor 387
§3. Bunele moravuri 389
152. Noţiune. Origine şi perspective 389
153. Conţinutul bunelor moravuri 392

SUBTITLUL III. FORMA CONTRACTULUI ŞI FORMALITĂŢILE CONTRACTUALE 397

Capitolul I. Consensualismul şi formalismul contractual 397
154. Forma contractului. Consensualism sau formalism? Principiul consensualismului 397

155. Avantajele şi dezavantajele principiului libertăţii formei (consensualismului) 398
156. Formalismul contractual – excepţie de la principiul libertăţii formei (consensualismului). Felurile şi avantajele formalismului contractual....400

Capitolul II. Formalităţile speciale pentru încheierea valabilă a contractelor sau formalismul substanţial 405
§1. Forma cerută de lege *ad solemnitatem* 405
157. Noţiune. Justificare 405
158. Caracterele formalismului *ad solemnitatem* sau substanţial 406
159. Condiţiile de validitate 406
160. Solemnităţile sau formele în care se obiectivează formalismul *ad solemnitatem* în dreptul civil. Enunţare 408
§2. Forma prevăzută de lege *ad traditionem* 416
161. Noţiune. Motivare. Caracteristici 416
162. Aplicaţii practice ale solemnităţii *ad traditionem* reglementate în Codul civil 417

Capitolul III. Formalităţile *ad probationem* şi *ad opposabilitatem* ale contractelor. Formalismul indirect sau atenuat 420
§1. Forma cerută de lege *ad probationem* sau formalismul probator 420
163. Despre forma cerută de lege pentru proba contractelor în dreptul nostru civil 420
164. Forma *ad probationem* prevăzută de lege cu caracter particular, pentru anumite contracte 422
165. Semnătura – condiţie de valabilitate a înscrisurilor sub semnătură privată 423
166. Sancţiune 424
§2. Forma sau formalităţile care trebuie respectate sau îndeplinite *ad opposabilitatem* 424
167. Noţiune. Justificare. Caracteristici 424
168. Reglementare de principiu. Efecte 426
169. Aplicaţii practice 427
170. Sancţiune 429

Capitolul IV. Alte formalităţi care însoţesc încheierea valabilă a unor contracte 430
171. Prolegomene 430
172. Formalităţi de abilitare 431
173. Formalităţi fiscale 433

SUBTITLUL IV. SANCŢIUNEA APLICABILĂ CONTRACTELOR ÎNCHEIATE CU NERESPECTAREA CONDIŢIILOR DE VALIDITATE PREVĂZUTE DE LEGE. NULITATEA CONTRACTULUI 434

Capitolul I. Noţiune. Reglementare. Funcţii. Teorii. Clasificarea nulităţilor contractelor 434
§1. Noţiune. Reglementare. Funcţiile nulităţii contractului....434
174. Noţiune. Definiţie. Reglementare 434
175. Funcţiile nulităţii....436
§2. Scurte consideraţii referitoare la concepţiile sau teoriile cu privire la nulitatea actelor juridice civile 437
176. Preliminarii 437
177. Teoria clasică a nulităţilor 438
178. Teoria modernă a nulităţii actelor juridice civile....440
179. Concepţia despre nulitate în dreptul civil român 442
§3. Clasificarea nulităţilor 444
180. Criterii de clasificare. Enunţare 444
181. Nulitatea absolută şi nulitatea relativă....445
182. Nulităţi exprese sau textuale şi nulităţi virtuale sau tacite....446
183. Nulităţi parţiale şi nulităţi totale 447
184. Nulităţi de fond şi nulităţi de formă....448
185. Nulităţi intrinsece şi nulităţi extrinsece 449

Capitolul II. Cauzele şi regimul juridic al nulităţilor....451
§1. Cauzele nulităţilor absolute şi ale nulităţilor relative 451
186. Consideraţii generale 451
187. Cauzele de nulitate absolută în textele noului Cod civil. Enunţare 452
188. Cauzele de nulitate relativă în textele noului Cod civil. Enunţare....453
§2. Regimul juridic al nulităţilor absolute şi al nulităţilor relative....454
189. Prolegomene 454
190. Persoanele care pot invoca nulitatea contractului (actului juridic)....454
191. Problema prescripţiei dreptului la acţiunea în nulitate sau, după caz, în anularea actului juridic 457
192. Validarea prin confirmare a actului juridic nul sau anulabil....458
193. Modul de operare a nulităţii contractelor....464

Capitolul III. Efectele nulităţii contractului....466
§1. Efectele nulităţii actului juridic. Noţiune. Reglementare. Delimitare 466
194. Noţiune 466
195. Reglementare şi delimitare 467
§2. Principiile care guvernează efectele nulităţii....467
196. Enunţare....467

197. Principiul desfiinţării retroactive a contractului lovit de nulitate. Excepţii 468
198. Principiul repunerii părţilor în situaţia anterioară sau *restitutio in integrum*. Excepţii....469
199. Principiul desfiinţării actelor subsecvente ca urmare a desfiinţării actului juridic iniţial (*resoluto iure dantis, resolvitur ius accipientis*). Excepţii 472
§3. Principiile care înlătură efectele nulităţii contractului şi, în general, a actului juridic 476
200. Consideraţii introductive privind posibilitatea ca un act juridic lovit de nulitate să fie totuşi eficace....476
201. Conversiunea actului juridic nul sau anulabil....478
202. Principiul validităţii aparenţei în drept 480
203. Problema operaţiilor juridice prin care poate avea loc validarea unui act juridic lovit de nulitate 482
§4. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de nulitatea actului juridic (contractului) 483
204. Nulitatea şi răspunderea civilă. Natura juridică a răspunderii pentru prejudiciile cauzate în cazul nulităţii actelor juridice 483
205. Ipoteza în care repararea prejudiciului este cerută de persoana care introduce acţiunea în constatarea sau, după caz, în pronunţarea nulităţii contractului 485
206. Ipoteza în care repararea prejudiciului este cerută de către cel care nu a solicitat constatarea nulităţii sau, după caz, anularea contractului 486
207. Culpa delictuală a incapabilului. Caz particular 487
§5. Delimitarea nulităţii faţă de alte sancţiuni sau cauze de ineficacitate a actelor juridice civile 488
208. Punerea problemei 488
209. Nulitatea şi rezoluţiunea contractului 488
210. Nulitatea şi inopozabilitatea....489
211. Nulitatea şi caducitatea 490

SUBTITLUL V. INTERPRETAREA ŞI CALIFICAREA CONTRACTELOR 492
§1. Interpretarea contractelor....492
212. Noţiune. Despre interpretarea legii şi interpretarea contractelor 492
213. Metodele de interpretare judiciară a contractelor 494
214. Soluţia dreptului francez înainte şi după reforma regimului juridic general al contractelor....496
215. Interpretarea contractelor în dreptul civil român 499
216. Reguli de stabilire a voinţei reale şi concordante a părţilor contractante. Metoda subiectivă de interpretare a contractului....500
217. Interpretarea obiectivă sau creatoare a contractului. Completarea lacunelor contractului 503
§2. Calificarea contractelor....505

218. Noţiune. Etapele calificării contractelor 505
219. Criteriile de calificare a contractului 506

TITLUL III. EFECTELE CONTRACTULUI 509

Capitol introductiv. Consideraţii generale cu privire la efectele contractului 511
220. Congruenţe şi incongruenţe privind efectele contractului 511
221. Distincţia dintre efectele contractului şi efectele obligaţiilor civile 516
222. Plan de analiză 517

SUBTITLUL I. PRINCIPIUL FORŢEI OBLIGATORII A CONTRACTULUI 519

Capitolul I. Efectele obligatorii ale contractului între părţile contractante 519
§1. Principiul forţei obligatorii a contractului 519
223. Forţa obligatorie a contractului. Contractul este legea părţilor. Reglementare 519
224. Consideraţii asupra fundamentului teoretic al forţei obligatorii a contractului 520
225. Componentele forţei obligatorii a contractului. Enunţare 527
§2. Executarea conformă a contractului de către părţile contractante 527
226. Regula executării conforme 527
227. Conformitatea şi acceptarea de către creditor a executării obligaţiei 529
228. Neexecutarea *lato sensu* a contractului de către una dintre părţi. Consecinţe juridice 530
§3. Executarea contractului cu bună-credinţă 534
229. Buna-credinţă – loialitate. Noţiune 534
230. Obligaţia de fidelitate 538
231. Obligaţia de cooperare 540
232. Obligaţia de informare 546
233. Obligaţia de securitate 549
234. Obligaţia de coerenţă 551
235. Obligaţia de adaptare a contractului 553
§4. Contractele pot fi revocate sau desfăcute numai prin consimţământul părţilor contractante. Principiul simetriei în contracte. Asimetrii 557
236. Desfacerea contractului prin acordul părţilor contractante. Simetria în contracte 557
237. Desfacerea sau denunţarea unilaterală a contractului 559

Capitolul II. Intervenţia legiuitorului în contracte. Forţa obligatorie a contractului în raport cu forţa legii şi cu hotărârile instanţelor de judecată 566
§1. Despre corelaţia dintre forţa obligatorie a contractului şi forţa legii. Intervenţia legiuitorului în contracte 566
238. Corelaţia dintre forţa obligatorie a contractului şi forţa legii 566

239. Despre intervenţia legiuitorului în contracte şi limitele acesteia 567
§2. Forţa obligatorie a contractului în raport cu competenţa instanţelor de judecată. Impreviziunea. Problema revizuirii judiciare a contractului 570
240. Obligaţia instanţelor de a respecta contractul valabil încheiat. Despre posibilitatea modificării judiciare a contractelor. Cazul impreviziunii. Enunţare 570
241. Problema revizuirii judiciare a contractului pentru impreviziune sub imperiul vechiului Cod civil 573
242. Impreviziunea în contracte şi remediile sale în reglementarea noului Cod civil 579
243. Alte remedii care pot fi dispuse de către instanţele de judecată competente 580

SUBTITLUL II. EFECTELE CONTRACTULUI FAŢĂ DE TERŢI. RELATIVITATEA LEGĂTURII JURIDICE CONTRACTUALE. OPOZABILITATEA CONTRACTULUI 582

Capitolul I. Relativitatea legăturii juridice născute din contracte 582
§1. Obligatoriul şi obligaţionalul în contracte. Relativitatea efectelor obligaţionale ale contractului. Înţelesul unor termeni 582
244. Forţa obligatorie a contractelor şi obligaţionalul în contracte 582
245. Înţelesul unor termeni în strânsă legătură cu obligatoriul şi obligaţionalul în contracte: relativitatea şi opozabilitatea contractelor 583
§2. Regula relativităţii legăturii obligaţionale născute din contracte. Excepţii. Enunţare 586
246. Reglementare. Noţiune. Fundament 586
247. Sfera persoanelor faţă de care se produc efectele sau unele dintre efectele obligaţionale ale contractului. Părţile, terţii şi succesorii în drepturi ai părţilor sau avânzii-cauză 589
248. Regula relativităţii efectelor contractului în cazul grupurilor de contracte 599

Capitolul II. Opozabilitatea contractului faţă de terţi 602
§1. Opozabilitatea contractelor. Opozabilitatea probatorie şi opozabilitatea substanţială 602
249. Opozabilitatea contractului. Noţiune 602
250. Opozabilitatea probatorie şi opozabilitatea substanţială a contractelor 603
§2. Cunoaşterea contractului şi opozabilitatea lui 606
251. Cunoaşterea contractului – premisă necesară a opozabilităţii sale 606
252. Corelaţia dintre cunoaşterea potenţială şi cunoaşterea efectivă a contractului de către terţi 609
253. Despre manifestările opozabilităţii şi importanţa lor practică 611

Capitolul III. Excepţiile de la principiul relativităţii efectelor contractului 615
§1. Excepţiile de la principiul relativităţii efectelor contractului. Consideraţii generale.....615
254. Noţiune. Clasificarea excepţiilor sub imperiul vechiului Cod civil.....615
255. Clasificarea excepţiilor de la principiul relativităţii efectelor contractului reglementate în noul Cod civil.....616
§2. Promisiunea faptei altuia sau convenţia de porte-fort 618
256. Noţiune. Reglementare. Condiţii de validitate.....618
257. Aplicaţii practice.....619
258. Efectele convenţiei de porte-fort 620
§3. Reprezentarea 623
259. Definiţie. Reglementare. Scurt istoric.....623
260. Felurile reprezentării.....624
261. Condiţiile esenţiale ale reprezentării 625
262. Efectele reprezentării.....628
263. Încetarea reprezentării 630
264. Contractul cu sine însuşi. Dubla reprezentare 632
§4. Stipulaţia pentru altul sau contractul în favoarea unei terţe persoane 633
265. Noţiune 633
266. Stipulaţia pentru altul sub imperiul vechiului Cod civil. Reglementarea actuală.....633
267. Condiţiile de validitate şi eficacitate ale stipulaţiei pentru altul.....636
268. Acceptarea şi refuzul stipulaţiei de către terţul beneficiar. Efecte.....637
269. Efectele stipulaţiei pentru altul 638
270. Natura juridică sau mecanismul stipulaţiei pentru altul.....641

Capitolul IV. Simulaţia – excepţie de la opozabilitatea contractului faţă de terţi 645
§1. Definiţie. Reglementare. Structură. Condiţii 645
271. Definiţie. Reglementare.....645
272. Structura şi condiţiile simulaţiei 646
§2. Formele simulaţiei 649
273. Formele sau tipurile simulaţiei. Criterii de clasificare. Enunţare 649
274. Fictivitatea contractului (actului) public sau ostensibil 650
275. Deghizarea contractului secret *stricto sensu*.....651
276. Interpunerea de persoane 653
§3. Scopurile şi limitele simulaţiei 656
277. Scopurile simulaţiei 656
278. Principiul neutralităţii simulaţiei. Limitele simulaţiei 657
§4. Efectele simulaţiei 658
279. Punerea problemei. Temei legal. Soluţia de principiu.....658
280. Efectele simulaţiei în raporturile dintre părţile contractante.....659
281. Efectele simulaţiei faţă de terţi 661

§5. Acţiunea în simulaţie. Proba simulaţiei. Efectele admiterii acţiunii în simulaţie....663
282. Acţiunea în simulaţie....663
283. Proba simulaţiei....665
284. Efectele admiterii acţiunii în simulaţie....667

TITLUL IV. REMEDIILE NEEXECUTĂRII CONTRACTULUI....671

Capitolul I. Elemente de teoria generală a remediilor neexecutării contractelor....673
§1. Consideraţii generale....673
285. Terminologie....673
286. Reglementarea remediilor....674
§2. Principiile care guvernează invocarea şi efectele remediilor. Clasificarea remediilor....675
287. Enunţarea principiilor....675
288. Principiul dreptului la executare conformă....676
289. Principiul conform căruia există un remediu corespunzător pentru fiecare fel de neexecutare a contractelor....676
290. Principiul *favor contractus*....677
291. Principiul punerii în întârziere....678
292. Principiul cumulului remediilor....679
293. Clasificarea remediilor....680

Capitolul II. Termenul suplimentar de executare şi punerea în întârziere a debitorului. Executarea silită în natură. Excepţia de neexecutare....683
§1. Termenul suplimentar de executare. Punerea în întârziere a debitorului....683
294. Reglementare. Noţiune. Mecanismul acestui remediu....683
295. Condiţiile de formă şi de conţinut pe care trebuie să le îndeplinească acordarea termenului suplimentar de executare....684
296. Derogările sau excepţiile de la regula punerii în întârziere a debitorului şi, pe cale de consecinţă, a acordării termenului suplimentar de executare....685
297. Efectele punerii în întârziere a debitorului....686
§2. Executarea silită în natură a obligaţiilor....687
298. Noţiune. Reglementare....687
299. Domeniu de aplicare....688
300. Executarea silită în natură a obligaţiilor de a face....691
§3. Excepţia de neexecutare a contractului....694
301. Definiţie....694
302. Reglementare. Domeniu de aplicare....695
303. Condiţii de exercitare....697
304. Mecanismul excepţiei de neexecutare a contractului....703
305. Efectele excepţiei de neexecutare între părţile contractului....705
306. Efectele excepţiei de neexecutare faţă de terţi....707

Capitolul III. Rezoluţiunea şi rezilierea contractului.....708
§1. Reglementarea rezoluţiunii şi a rezilierii contractului în vechiul şi noul Cod civil.....708
307. Noţiune. Reglementarea rezoluţiunii contractului în vechiul Cod civil.....708
308. Reglementarea rezoluţiunii contractului în noul Cod civil.....709
309. Probleme ale rezoluţiunii şi rezilierii din vechiul Cod civil rezolvate de actualele reglementări din noul Cod civil.....710
310. Locul rezoluţiunii în ansamblul remediilor neexecutării contractului.....711
311. Domeniu de aplicare.....712
§2. Fundamentele rezoluţiunii şi rezilierii contractelor.....714
312. Fundamentele rezoluţiunii sub imperiul vechiului Cod civil.....714
313. Fundamentarea teoretică a rezoluţiunii şi rezilierii în textele noului Cod civil pe ideea de cauză a contractului, în accepţiunea ei bivalentă, împreună cu principiul forţei obligatorii a contractului şi condiţia neexecutării fără justificare a obligaţiilor contractuale.....717
§3. Felurile rezoluţiunii contractelor.....718
314. Formele sau modurile de operare a rezoluţiunii contractelor în reglementarea vechiului Cod civil.....718
315. Formele sau modurile de operare a rezoluţiunii contractelor în reglementările noului Cod civil.....719
§4. Condiţiile rezoluţiunii.....720
316. Scurte constatări cu privire la condiţiile de fond ale rezoluţiunii contractului sub imperiul vechiului Cod civil.....720
317. Problema condiţiilor de fond ale rezoluţiunii contractului în reglementarea noului Cod civil. Neexecutarea însemnată a contractului – condiţie generală, unică şi determinantă a rezoluţiunii.....722
318. Condiţiile neexecutării rezolutorii.....724
§5. Tipurile sau modurile de operare a rezoluţiunii.....727
319. Enunţare. Dreptul de opţiune al creditorului.....727
320. Rezoluţiunea judiciară.....728
321. Rezoluţiunea unilaterală.....729
322. Rezoluţiunea convenţională sau pactele comisorii exprese.....732
323. Problema reducerii prestaţiilor.....735
§6. Efectele rezoluţiunii şi ale rezilierii.....736
324. Principiul desfiinţării retroactive a contractului.....736
325. Efectele rezoluţiunii între părţile contractante.....737
326. Efectele rezoluţiunii în raporturile juridice cu terţii.....739

Capitolul IV. Răspunderea civilă contractuală sau executarea prin echivalent bănesc a obligaţiilor contractuale.....742
Secţiunea I. Răspunderea civilă contractuală în textele noului Cod civil.....742
§1. Consideraţii generale.....742
327. Preliminarii.....742

328. Reglementare. Definiţie. Răspunderea contractuală în concepţia holistică. Enunţarea condiţiilor proprii acestei răspunderi 743
§2. Condiţiile răspunderii contractuale 746
329. Neexecutarea fără justificare a obligaţiei sau obligaţiilor contractuale 746
330. Prejudiciul 750
331. Raportul de cauzalitate dintre neexecutarea *lato sensu* a obligaţiei şi prejudiciul suferit de creditor 754
332. Vinovăţia sau culpa debitorului 755
§3. Repararea prejudiciului. Daunele-interese. Punerea în întârziere a debitorului 757
333. Procedee de reparare a prejudiciului 757
334. Daunele-interese. Noţiune. Clasificare 758
335. Punerea în întârziere a debitorului 758
§4. Evaluarea daunelor-interese 759
336. Evaluarea judiciară a daunelor-interese 759
337. Evaluarea legală a daunelor-interese 767
Secţiunea a II-a. Evaluarea convenţională a daunelor-interese: clauza penală şi arvuna. Alte clauze de modificare a răspunderii contractuale 771
§1. Clauza penală 771
338. Noţiune. Reglementare. Teoria dualistă cu privire la clauza penală 771
339. Caracterele juridice ale clauzei penale. Privire specială asupra caracterului său accesoriu. Consecinţe asupra dreptului de opţiune al creditorului 773
340. Reguli privind funcţionarea clauzei penale 775
341. Problema mutabilităţii clauzei penale 776
342. Executarea clauzei penale accesorii obligaţiilor cu pluralitate de debitori 777
§2. Arvuna sau clauza de arvună 778
343. Noţiune. Reglementare 778
344. Funcţiile arvunei 779
345. Efectele arvunei confirmatorii 780
346. Efectele arvunei penalizatoare 780
§3. Clauzele de modificare a răspunderii civile contractuale 780
347. Noţiune. Clasificare 780
348. Clauzele valabile de nerăspundere şi limitele lor 782
349. Clauzele de agravare a răspunderii contractuale 783
350. Clauzele limitative sau de plafonare a răspunderii contractuale 783
Secţiunea a III-a. Răspunderea civilă contractuală pentru fapta altuia 784
§1. Răspunderea civilă contractuală pentru fapta altuia. Domeniu de aplicare 784
351. Răspunderea civilă contractuală pentru fapta altuia – o noţiune până de curând necunoscută şi inexistentă în dreptul civil român. Reglementare 784
352. Reglementarea acestei răspunderi în noul Cod civil 786
353. Domeniu de aplicare 786

§2. Regimul juridic şi fundamentul răspunderii contractuale pentru fapta altuia....788
354. Condiţiile răspunderii contractuale pentru fapta altuia....788
355. Fundamentul răspunderii contractuale pentru fapta altuia....792

Capitolul V. Imposibilitatea fortuită de executare a obligaţiilor contractuale. Riscurile contractului....794
356. Noţiune. Reglementare....794
357. Domeniu de aplicare....795
358. Condiţiile de existenţă şi de aplicare ale imposibilităţii fortuite de executare....796
359. Efecte. Suportarea riscurilor contractului....798

BIBLIOGRAFIE....801

INDEX ALFABETIC....835

Capitolul I

CONTRACTUL. NOŢIUNE. LOCUL ŞI ROLUL CONTRACTULUI ÎN ANSAMBLUL ACTELOR ŞI FAPTELOR JURIDICE. CLASIFICAREA CONTRACTELOR DUPĂ NATURA LOR JURIDICĂ. FUNCŢIILE GENERALE ALE CONTRACTULUI. IZVOARE LEGISLATIVE

§1. Contractul. Noţiune. Locul şi rolul contractului în ansamblul actelor şi faptelor juridice civile

1. Contractul. Scurt istoric. Noţiune. Din cele mai vechi timpuri şi până în vremurile de astăzi, în istoria omenirii, de când există organizarea statală, contractul şi, în general, contractele au fost şi continuă să fie instrumentele juridice cele mai importante pentru procurarea celor necesare satisfacerii trebuinţelor materiale şi spirituale ale membrilor societăţii. Aşa se face că originea contractelor se află în vechiul Orient, de pildă, în societatea sumeriană, în practica comercială din statele-cetăţi, care consta în principal în vânzări, schimburi de bunuri, împrumuturi, depozite etc.[1]. Pe cale de consecinţă, se poate afirma că, în realitate şi în ultimă instanţă, practica comercială a creat ceea ce se numeşte practica contractuală. În alţi termeni, practica contractuală îşi are etiologia în practica comercială, care s-a obiectivat în diferite înţelegeri cu valoare de contracte, fără ca o perioadă de timp să fi dat loc, în acele vremuri, unor reflecţii şi concepte teoretice sau dogmatice. Ulterior, în Grecia Antică lucrurile au evoluat. De pildă, în opera lui Homer pot fi întâlniţi termeni sau expresii care desemnau în concret anumite convenţii, fără să fi avut o valoare tehnică foarte clară şi precisă, cum sunt: *harmonia*, *synemosyné* etc.[2]. Totuşi, mai târziu, odată cu trecerea timpului, în lumea cetăţilor elene, vocabularul juridic s-a multiplicat şi diversificat. Astfel, pentru desemnarea diferitelor operaţii juridice, a contractelor în general, au apărut şi alţi termeni speciali. Bunăoară, convenţiile erau denumite: *synthêkia*, *homologia*, *symbola*, *synallagma* etc. Mai mult, ulterior, în dreptul roman, privit ca un instrument juridic absolut necesar vieţii sociale, timp de aproape un mileniu, contractul a cunoscut o amplă şi importantă evoluţie. De altfel, nu trebuie uitat că societatea romană a fost prima societate mercantilă din istoria omenirii. Din capul locului, este de subliniat că, în perioada Regalităţii şi în perioada Republicii, sistemul contractual roman a fost larg dominat de două fenomene: formalismul şi tipicitatea formelor contractuale autorizate de lege[3]. Ulterior însă, cu deosebire în perioada Principatului şi a Dominatului, formalismul contractual a început să fie înlocuit treptat cu consensualismul, conform căruia contractul se încheie valabil prin simplul acord de voinţă al părţilor contractante[4]. Cu toate acestea, în

---

[1] Pentru istoria contractului, izvor de obligaţii civile, a se vedea: D. Deroussin, *Histoire du droit des obligations*, Economica, Paris, 2012, pp. 107-303; M. Floare, *Repere istorice privind evoluţia conceptului de contract în dreptul civil*, în „In honorem Dan Chirică. Între dogmatica dreptului şi raţiunea practică", Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2018, pp. 323-334.

[2] D. Deroussin, *op. cit.*, pp. 107-109.

[3] *Ibidem*, pp. 112-118.

[4] A se vedea M. Floare, *op. cit.*, pp. 326-331.

dreptul roman clasic, formalismul contractual a rămas esenţial, acordul de voinţe fiind doar un substrat necesar, dar rareori suficient pentru încheierea majorităţii contractelor. Mai mult, regula formalismului a continuat să fie un adevărat principiu, continuând să guverneze regimul juridic al contractelor şi în perioada Evului Mediu, până în secolele XII-XIII[1]. Abia de acum înainte, sub influenţa religiei creştine şi a dreptului ecleziastic, principiul consensualismului, al cuvântului dat, a început să devină o regulă de drept constantă. Aşa se face că precursorii codificărilor dreptului civil au afirmat cu hotărâre că pentru încheierea valabilă a contractelor este suficient simplul acord de voinţă al părţilor contractante, cu intenţia de a se obliga sau lega juridiceşte.

Astfel, privit ca un concept de primă importanţă în terminologia juridică şi consacrat în textele codurilor civile adoptate în epoca modernă şi contemporană, unele abrogate în tot sau în parte, contractul a fost şi este definit de lege, începând cu Codul civil francez, în redactarea sa iniţială din 1804. Aşa se face că, în dreptul nostru, o definiţie legală a contractului a fost formulată în art. 942 din vechiul Cod civil român, intrat în vigoare la 1 decembrie 1865, astăzi abrogat. Astfel, textul legal definea contractul ca fiind „acordul între două sau mai multe persoane spre a constitui sau a stinge între dânşii un raport juridic". Evident că această definiţie era incompletă, deoarece nu erau enumerate toate efectele juridice pe care un contract le poate produce între părţile contractante, cum este, de pildă, modificarea unui raport juridic. Acesta este unul dintre motivele pentru care în literatura de specialitate, timp de peste un secol, au fost formulate şi propuse mai multe definiţii ale contractului, considerate ca fiind mai cuprinzătoare[2]. În ceea ce ne priveşte, în primele două volume ale lucrării noastre, consacrate instituţiei obligaţiilor civile şi publicate înainte de adoptarea şi, respectiv, intrarea în vigoare a noului nostru Cod civil din anul 2009, din punct de vedere doctrinar, am înţeles să definim contractul civil ca fiind „acordul de voinţă realizat între două sau mai multe persoane cu intenţia lor de a da naştere, modifica sau stinge un raport juridic, cu respectarea sau în executarea legii". Astfel, am apreciat că această definiţie este cuprinzătoare, deoarece acoperă întreaga diversitate a contractelor care se puteau încheia la acea vreme în dreptul privat român, indiferent că erau contracte spontane, contracte negociate, contracte de adeziune ori contracte forţate. Mai mult decât atât, definiţia astfel formulată acoperea şi categoria contractelor administrative, specifice dreptului public[3]. Bunăoară, în sfera dreptului privat, contractele negociate şi contractele de adeziune se încheie valabil prin simplul acord de voinţă, cu singura condiţie de a fi respectate, cu acest prilej, normele legale în vigoare. De regulă, părţile nu au nicio obligaţie legală de a le încheia. Aceasta spre deosebire de categoria contractelor forţate, cum este contractul de asigurare obligatorie de răspundere civilă delictuală, a căror încheiere este o

[1] A se vedea M. Floare, *op. cit.*, pp. 331-332.

[2] A se vedea: D. Alexandresco, *Explicaţiune teoretică şi practică a dreptului civil român în comparaţiune cu legile vechi şi cu principalele legislaţiuni străine*, t. V, Tipografia Naţională, Iaşi, 1898, pp. 9-10; G. Plastara, *Curs de drept civil român, pus la curent cu noua legislaţie*, vol. IV, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1925, pp. 46-47; T.R. Popescu, P. Anca, *Teoria generală a obligaţiilor*, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1968, p. 21; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil*, vol. II, Restitutio, Ed. All, Bucureşti, 1997, pp. 484-486; C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor*, Ed. All, Bucureşti, 1993, p. 22; L. Pop, *Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998, p. 29; *Idem*, *Tratat de drept civil. Obligaţiile. Vol. II. Contractul*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2009, pp. 13-15.

[3] Referitor la întreaga problematică a contractelor administrative, a se vedea A. Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, vol. II, ed. a 4-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005, pp. 101-120 şi bibliografia franceză şi română la care se face trimitere.